BÜYÜK TAARRUZ ÖNCESİ
İKİ TARAFIN 25 AĞUSTOS 1922 AKŞAMI DURUMU

BÜYÜK TAARRUZ VE BAŞKOMUTAN MEYDAN MUHAREBESİ
26 - 30 AĞUSTOS 1922

1. DURUM VE TERTİPLENME

A. YUNAN ORDUSU

Sakarya Meydan Muharebesi'ni (23 Ağustos-13 Eylül 1921) kaybeden Yunan ordusu Eskişehir-Seyitgazi-Afyonkarahisar-Ahir Dağı hattında savunma için tertiplenmiş ve arazi tahkim etmişti.

Yunan ordusu kuzeyden güneye 3'üncü Kolordu ve 1'inci Kolordu asıl muharebe hattında, 2'nci Kolordu ve Süvari Tümeni ihtiyatta olacak şekilde tertiplenmişti. Yunan ordusunun 12 piyade ve 1 süvari tümeni bulunmaktadır.

3'üncü Kolordu birlikleri (11'inci, 3'üncü, 10'uncu, 15'inci Tümenler) Eskişehir-Seyitgazi-Kırka hattında; 1'inci Kolordu birlikleri (5'inci, 12'inci, 4'üncü, 1'inci, 2'nci Tümenler) Kırka-Afyonkarahisar-Banaz-Denizli hattında savunma için tertiplenmişti. İhtiyat 2'nci Kolordunun (9'uncu, 13'üncü ve 7'nci Tümenler) bir kısım unsurları cephede örtme görevinde, ana unsurları Döğer-İhsaniye-Gazlıgöl bölgesinde bulunmaktadır.

B. TÜRK ORDUSU

Batı Cephesi Komutanlığı; 06 Ağustos 1922 tarihinden itibaren Eskişehir-Afyonkarahisar-Denizli cephe hattında, kuzeyden güneye Kocaeli Grubu (Kolordu seviyesinde), 2'nci ve 1'inci Ordular ile 5'inci Süvari Kolordusundan oluşmaktadır. Türk ordusunun 18 piyade ve 5 süvari tümeni bulunmaktadır.

Kocaeli Grubu (esas olarak 18'inci P. Tümeni) İzmit ve Geyve bölgesinde; 2'nci Ordu, 3'üncü Kolordu (Porsuk Müfrezesi, 41'inci Tümen, Müretteb Süvari Tümeni ve 61'inci Tümen) ve 6'ncı Kolordu (16'ncı ve 17'nci Tümenler) ile taarruz kademesinde; 1'inci Tümen ordu ihtiyatında; 1'inci Ordu, 4'üncü Kolordu (8'inci, 5'inci ve 11'inci Tümenler) ve 1'inci Kolordu (23'üncü, 15'inci, 14'üncü ve 57'nci Tümenler) ile 5'inci Süvari Kolordusunun bir kısım unsurları ile 6'ncı Tümen taarruz kademesinde; 5'inci Süvari Kolordusunun ana unsurları ve 2'nci Kolordu cephe ihtiyatında; siklet merkezi 1'inci Ordu bölgesinde olacak şekilde tertiplenmiştir. Güneyde Menderes Grubu (1'inci Süvari Tümeni ve örtme birlikleri) Dinar-Denizli arasında tertiplenmiştir.

C. MUKAYESE

	P.TÜM.	SV.TÜM.	ASKER	KILIÇ	TÜFEK	AĞ.MK.TF.	TOP	UÇAK
TÜRK ORDUSU:	18	5	207.361	5.282	106.352	839	323	10
YUNAN ORDUSU:	12	1	224.623	1.280	90.000	1.280	450	50

2. TARAFLARIN PLANLARI

A. YUNAN ORDUSU

(1) ANA FİKİR

Türk taarruzlarını tahkimli bölgede durdurarak onun muharebe azmini kırmak, karşı taarruzlarla imha etmek ve zafere ulaşmak, böylece Batı Anadolu'yu veya asgari olarak İzmir ve havalisini elde bulundurmaktır.

(2) SAVUNMA PLANI

Bu maksadı gerçekleştirmek için Eskişehir-Afyonkarahisar-Denizli hattında tertiplenen Yunan ordusu bu hatti kuvvetli bir şekilde tahkim etmişti.

İki kolordusu ile cephede, bir kolordusu ve süvari tümeni ile ihtiyatta tertiplenen Yunan ordusu cephe kolorduları ihtiyat ayırmadan bütün tümenleri ile cephede tertiplenmişti. Merkezde tuttuğu ihtiyatı 2'nci Kolordu birlikleri ile başarı vadeeden kolordu bölgesinde karşı taarruzlar yapmayı planlamıştır.

Türk ordusunun taarruzunun başlamasıyla birlikte Yunan ordusunun savunma cephesinin güney kanadı kırılmış ve buradan kuşatılmaya hassas hâle gelmiştir. Cephedeki iki kolordusu arasında boşluk ve irtibat goğluğu vardır. Ayrıca Ahir Dağı boş bırakılmıştır. İhtiyat kolordusu orta bölgede, tümenleri toplanma bölgelerini işgal etmişlerdir. Cephe Komutanı İzmir'de olduğundan savunma hareketli 1'inci Kolordu Komutanı tarafından sevk ve idare edilmiştir. Bu da emir ve komutada zafiyete neden olmuştur.

Yunan ordusu stratejik savunmayı; Alpu-Seyitgazi-Afyonkarahisar-Ahir Dağı hattında icra etmeyi planlamıştır.

B. TÜRK ORDUSU

(1) ANA FİKİR

Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın (ATATÜRK) ana fikri, siklet merkezini düşmanın hayati önemne haiz bir kanadının can alıcı yerinde toplamak ve bir imha muharebesi ile kesin sonuç almaktır.

Bölge olarak düşmanın en hassas yeri olan Afyonkarahisar-Uşak demir yolundan Dumlupınar'a kadar olan güney kanadını düşünüyordu. Çabuk ve kesin sonuç, bu kanatta hızla icra edilecek bir yarma ve 5'inci Süvari Kolordusu ile yapılacak olan kuşatma manevrası ile mümkün olacaktır. Baskın ve gizlilik şarttır. Bu ana fikri Genelkurmay Başkanlığı ve Batı Cephesi Komutanlığı incelemiş, fikir ve karar birliğine varılmıştır. Taarruz planı hazırlıklarına başlanmıştır.

(2) TAARRUZ PLANI

Bu maksadı gerçekleştirmek için taarruz planının detayları 27/28 Temmuz 1922'de Akşehir'de Batı Cephesi Karargâhında Başkomutan, Genelkurmay Başkanı, Batı Cephesi Komutanı ve diğer komutanlar ile görüşülmüş ve 15 Ağustos'a kadar hazırlıkların tamamlanması kararlaştırılmıştır. Hedef, Dumlupınar-Döğer-Afyonkarahisar üçgeninde Yunan ordusunun imha edilmesidir.

Asıl taarruz, Afyonkarahisar'ın güneybatı kanadından Döğer istikametine yapılacak bir yarma ile olacaktır. Yarma bölgesi 1'inci Ordu Bölgesidir. Asıl taarruzu 3 kolordudan oluşan 1'inci Ordu yapacaktır. Bu ordunun batı kanadından 2'inci Süvari Kolordusu Ahir Dağı üzerinden aşarak Dumlupınar-Afyonkarahisar demir yolu hattını kesecektir.

Tali taarruz, 2'nci Ordu'nun iki kolordusu tarafından icra edilecektir. 2'nci Ordu Afyonkarahisar kuzeyinden Döğer istikametine ilerleyerek 1 süvari tümeni ve 1 piyade tümeni ile düşmanın kuzeyden kuşatılmasını sağlayacaktır. Taarruz 26 Ağustos 1922 günü başlayacaktır.

Türk ordusu stratejik taarruzu, başlangıçta güneyden yarma ve daha sonra iki taraflı kuşatma şeklinde planlamıştır.

28-29 Temmuz 1922 tarihlerinde taarruz planı üzerinde 1'inci ve 2'nci Ordu ile 1'inci ve 4'üncü Kolordu Komutanları çeşitli hareket tarzları ve yarma bölgesini tartışmışlardır. Düşmanın en kuvvetli yeri olmasına rağmen yarmanın başarılı olması için düşmanın ihtiyatlarını da içine alan kuşatmayı mümkün kılan Afyonkarahisar'ın güneybatısındaki Ahir Dağı-Tınaz Tepe-Belen Tepe-Erkmen Tepe-Kalecik Sivrisi arasındaki 12 km'lik bölge seçilmiştir.

Askerlik sanatının zirvesi olan imha muharebesinin yapılabilmesi için üstün kuvvetlerin büyük bir gizlilik içerisinde bölgede toplanarak siklet merkezinin oluşturulması planlanmıştır. Böylece baskın ve büyük riskleri göze alan stratejik kurallar bir defa daha muharebe sahasında uygulanmış olacaktır.

3. HAZIRLIK

A. YUNAN ORDUSU

Sakarya Meydan Muharebesi'nin kaybedilmesi üzerine Batı Anadolu'yu elde bulundurmak maksadıyla Eskişehir-Afyonkarahisar-Denizli hattında, savunmayı kolaylaştıran en sarp arazi kesiminde tertiplenilmiş ve bu arazi kuvvetli bir şekilde tahkim edilmiştir.

B. TÜRK ORDUSU

Batı Cephesi Komutanlığı 6 Ağustos 1922'de ordularına taarruz için hazırlık emrini vermiştir. 20-21 Ağustos gecesi ordu komutanları ile taarruz planı harp oyunu şeklinde tartışılmıştır. Büyük Taarruz'un 26 Ağustos sabahı yapılacağı, hazırlıkların 25 Ağustos akşamına kadar bitirilmesi emredilmiştir. Baskın şarttır. Siklet merkezine kuvvet kaydırmaları büyük gizlilik içerisinde icra edilmiştir. İrtibat ve hazırlıklar gece yapılmıştır. Birlikler 25 Ağustos akşamına kadar cepheye yanaştırılmış ve bu birliklere taarruz tertipleri aktarılmıştır. Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa ve karargâhının 25/26 Ağustos 1922 gecesi Kocatepe'ye gelmesi ve Büyük Taarruz'un 26 Ağustos 1922 sabahı bütün cephede topçu hazırlık ateşi ile başlaması planlanmıştır.

HAREKAT ALANI

Özel İşaretler

İL MERKEZİ — AFYONKARAHİSAR
YERLEŞİM YERİ — Dumlupınar
SERT SATIHLI YOL
DEMİRYOLU
NEHİR, ÇAY, DERE
KURU DERE
GÖL / GÖLET
GEÇİCİ GÖL/GÖLET
KOT NOKTASI — 880
Başkomutanlık Kh. — Baş.K.lık Kh.
Batı Cephesi Kh. — Batı Cph. Kh.

Yunan Tümen Ara Hatları — XX
Asıl Muharebe Hattı Mevziler
Örtme Kuvvetleri Hattı
Yunan Süvari Tümeni — XX
Yunan Piyade Tümeni — XX
Yunan Kolordusu Komuta Yeri — XXX
Toplanma Bölgesinde Yunan Tümeni — XX
Yunan Direnek Noktası
Türk Süvari Tümeni — XX
Türk Piyade Tümeni — XX
Türk Ordusu Komuta Yeri — XXXX
Türk Kolordusu Komuta Yeri — XXX
Toplanma Bölgesinde Türk Tümeni — XX
Tümen Ara Hatları — XX
Taarruz Çıkış Hattı (Temas Hattı)

KISALTMALAR

Sırt	Sr.
Mevki	Mvk.
Tepe	T.
Çay	Ç.
Dere	D.
Göl	G.
Nehir	N.

YÜKSEKLİK RENK KADEMELERİ (Metre): 1850, 1600, 1500, 1300, 1200, 1100, 1000, 900, 800, 500, -

BÜYÜK TAARRUZ ÖNCESİ
İKİ TARAFIN 25 AĞUSTOS 1922 AKŞAMI DURUMU

ÖLÇEK 1 : 250 000

0 4 8 16 24 32 Km

© 2023 MSB HARİTA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Her hakkı saklıdır.
Harita Genel Müdürlüğünün yazılı izni alınmadan, bu ürünün tamamı veya bir kısmı çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve alttık olarak kullanılıp yeni bir ürün üretilemez.
Haritalar; Milli Savunma Bakanlığı yayımlarından faydalanılarak hazırlanmıştır.

www.harita.gov.tr

HRN: GKMLGZVA